

GRADWOHL CSILLA – VÁMOSI TAMÁS

A fogyatékossgal élők egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására irányuló törekvésekről és azok akadályairól

Hazánk 1989-90-es rendszerváltását követő időszakának erőfeszítései nyomán kialakultak az esélyegyenlőségi politika jogi és intézményi keretei. Magyarország fontos lépéseket tett a jogalkotás területén, annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élők is teljes mértékben élhessenek a törvény által biztosított jogaikkal.

1998-ban az Országgyűlés megalkotta a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvényt, mely átfogóan foglalkozik a fogyatékossgal élők speciális igényeivel. A törvény – többek között – garantálja a jogot a fogyatékos személyek számára az akadálymentes, érzékelhető és biztonságos épített környezethez, illetve közlekedéshez. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa által közzétett, 2011-es év végi jelentés alapján elmondható, hogy az esetek többségében az akadálymentesítés nem, vagy nem megfelelően valósult meg. Hazánk törekszik az egyenlő esélyű hozzáférés megvalósítását előíró törvényi kötelezettségek teljesítésére, azonban tennivaló még akad bőven.

A WHO nemzetközi statisztikái alapján az összlakosság 10%-át kell fogyatékosnak tekinteni. Az ENSZ adatai szerint a fogyatékkal élő emberek képezik a világ legnagyobb kisebbségét. Magyarországon kb. 1 millió ember él valamilyen mozgásszervi-, érzékszervi-, vagy értelmi fogyatékossgal. Bár a fogyatékossgal élők helyzete, és problémái látszólag csak magukat a fogyatékossgal élő embereket, valamint családjukat és közvetlen környezetüket érinti, nem szabad megfeledkezni arról a tényről, miszerint bárki bármikor szembesülhet olyan kedvezőtlen környezeti és egyéb jellegű hatással, melynek következményeképp számolnia kell a fogyatékosvá válás esélyeivel.

A fogyatékossgal alapuló hátrányos megkülönböztetés az utóbbi évtizedekben emberi jogi kérdéssé vált. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatából levezetve, az Egyesült Nemzetek Szervezete 1982-ben akcióprogramot indított, melynek fő témái a fogyatékossgal kialakulásának megelőzése, a rehabilitáció és az esélyegyenlőség voltak. Ennek hatására, az Európai Unió megtette az első program szintű intézkedéseit a fogyatékkal élő európai emberek helyzetének javítása érdekében. Megfogalmazódott a szándék, hogy a fogyatékossgal élők emberi méltóságának kérdését alapidokumentumban kell rendezni. Az ENSZ és az Európai Unió tevékenységének ismertté válásának hatására felerősödött a fogyatékos-ügy kezelésének kérdése államigazgatási szinten. 1998-ban az Országgyűlés megalkotta a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvényt, mely átfogóan foglalkozik a fogyatékosok speciális igényeivel. Mintegy tíz évvel később pedig az Országgyűlés a 2007. évi XCII. törvénnyel felhatalmazást adott az ENSZ keretében 2006. december 13-án elfogadott, a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kötelező hatályának elismerésére.

Magyarország Alaptörvénye előírja a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. A XV. cikk (2) bekezdése alapján Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. Az Alaptörvény többek között a fogyatékoságot is külön nevesíti a diszkrimináció tiltott jogalapjai között. A (4) bekezdés pedig rögzíti, hogy Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.¹ A vonatkozó rendelkezések kibontására külön törvény hivatott.

Az Alkotmánybíróság 9/1990. (IV. 25.) AB határozatában kifejtette, hogy „a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden, még a végső soron nagyobb társadalmi egyenlőséget célzó megkülönböztetés is tilos.” Az Alkotmánybíróság az adott ügy kapcsán megállapította, hogy az azonos személyi méltóság jogából következhet olyan jog is, miszerint az esélyeket mindenki számára egyenlő módon kell elosztani. Azonban a bíróság rámutatott arra, hogy ha valamely alkotmányos jog, illetve társadalmi cél csak úgy érvényesíthető, hogy e szűkebb értelemben vett egyenlőség nem valósítható meg, akkor az ilyen pozitív diszkriminációt nem lehet alkotmányellenesnek minősíteni. A pozitív diszkrimináció korlátját az egyenlő méltóságra vonatkozó megkülönböztetés tilalma és az Alaptörvényben pozitívan megfogalmazott alapjogok jelentik. A fogyatékosággal élő személyek életvitele sok tekintetben nem különbözik az épek életmódjától, ugyanakkor vannak az életmenetüknek eltérő sajátosságai is. Az eltérő életmódvonásokra tekintettel van szükség kiegészítő szabályokra, és ún. „pozitív diszkriminációra”, mely révén biztosítható, hogy a társadalom minden tagja egyenlő esélyekkel induljon, és a lehető legteljesebb életet élhesse. A társadalom kollektív felelőssége, hogy végrehajtsa azokat a szükséges változtatásokat, melyek segítségével a fogyatékosággal élők részt tudnak venni a társadalom életének minden területén. Az egyenlő esélyek, az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtésében kiemelt szerepe van – többek között – az akadálymentesítésnek, mint esélyegyenlőséget szolgáló intézkedésnek.

Magyarországon az „akadálymentesség” fogalma beszűkült jelentéssel él. A többség számára a kifejezés a fogyatékosággal élők szükségleteinek kielégítését jelenti. Az egyenlő esélyű hozzáférés elve azonban nem kizárólag a fogyatékosággal élők számára enged hozzáférést a közlekedéshez, és az egyéb szolgáltatásokhoz. Akadályokkal kell megküzdeniük az idős embereknek, a kisgyermekkel, babakocsival közlekedő személyeknek, valamint az átmenetileg segítségre, ápolásra szoruló betegeknek, és az átmenetileg nehezen mozgóknak is.

Az akadálymentesség az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. szakaszának 1. pontjában meghatározott feltételeknek megfelelően épített környezetet jelenti. A törvény alapján, akkor akadálymentes az épített környezet, „ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális létesítményekre, eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.”²

Kiemelkedően fontos alapelv az egyenlő esélyű hozzáférés elve. Az 1998. évi XXVI. törvény alapján „a szolgáltatás egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha igénybevétele – az igénybe vevő állapotának megfelelő önállósággal – mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető; továbbá az épület egyenlő eséllyel hozzáférhető, ha mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és

¹ Magyarország Alaptörvénye

² Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény, 2. § (1)

kommunikációs funkciókban sérült emberek számára megközelíthető, a nyilvánosság számára nyitva álló része bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók; illetve az információ egyenlő eséllyel hozzáférhető akkor, ha az mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban sérült emberek számára kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető, az ahhoz való hozzájutás pedig az igénybe vevő számára akadálymentes.”³ Az akadálymentesítés tehát tudatos tevékenységek összességét jelenti.

Ezen tevékenységek hozzájárulnak egy olyan környezet kialakításához, amely segíti a fogyatékossgal élők, valamint a társadalom minden tagjának a korlátok nélküli közlekedését, tájékozódását, és minden olyan tevékenység elvégzését, amelyben az érintett személyek akadályoztatva vannak. A fogyatékossgal megnyilvánulása igen sokféle lehet, ezért fontos szerepe van az akadálymentesítés során a komplexitásnak. A közszolgáltatások megszervezése során figyelemmel kell lenni a fogyatékossgal élő emberek különböző csoportjainak eltérő szükségleteire. A komplex akadálymentesítésbe beletartozik mind a fizikai, mind az infokommunikációs akadálymentesítés.

2009-ben, „Méltóképpen másképp” címmel, a fogyatékossgal élők emberi jogait feltérképező és lehetőség szerint elvárásaiknak megfelelő megoldásokat kereső vizsgálat-sorozatot indított az állampolgári jogok országgyűlési biztosa. A fogyatékossgal élők alapvető jogaival foglalkozó projekt keretében lefolytatott vizsgálatok eredményeként számos megállapítást tett az ombudsman. Megállapítást nyert, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogai továbbra is sérülékenyek, így továbbra is szükséges jogaik védelmére kiemelt figyelmet fordítani.

A hozzáférési akadályok és korlátok vonatkoznak a közlekedés, az utak, az épületek és más bel- és kültéri létesítmények, mint például iskolák, egészségügyi létesítmények, munkahelyek hozzáférhetőségére, valamint az információ, kommunikáció, és egyéb szolgáltatások, mint például az elektronikus szolgáltatások hozzáférhetőségére.

A fogyatékossgal élő személyek számára a gyalogos- és tömegközlekedés, mint tevékenység, egy természetes igény. Ez teszi lehetővé a mindennapi életet, a munkavégzéstől és tanulástól kezdve, az ügyintézésen át, egészen a kapcsolattartásig. A közlekedést számos akadály nehezítheti. A teljesség igénye nélkül, problémát okozhat a hangos jelzőlámpák, illetve a hangos utas-tájékoztatás hiánya. Problémát jelent, hogy alacsony a rendelkezésre álló távirányítóval vezérelhető, hangot csak szükség esetén adó jelzőlámpák száma. Nehézséget jelenthet a gyengén látó emberek számára azon utcanév-táblák elolvasása, melyek túl magasan helyezkednek el, illetve sok esetben hiányoznak. Nem vagy nem megfelelően észlelhetőek a forgalmas csomópontok környékén elhelyezett tájékoztatók, figyelmező jelzések. Meglehetősen korlátozott számban állnak rendelkezésre az alacsonypadlós tömegközlekedési járművek, valamint a vakvezető sávval ellátott peronok. Szükség lenne megálló-fejlesztésekre, felújításokra, és az új megállók akadálymentes módon történő kialakítására. A tömegközlekedési eszközök nehézkes megközelíthetősége miatt a fogyatékossgal élők jelentős része nem tudja igénybe venni a tömegközlekedést, és kénytelen más utazási formát választani.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 8. szakasza szerint a közlekedési rendszereknek, a tömegközlekedési

³ A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, Értelmező rendelkezések, h)

eszközöknek, és az utasforgalmi létesítményeknek, beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is, alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonság igénybevételre.⁴ A törvény 29. § (1) bekezdése alapján a közlekedési rendszereknek, tömegközlekedési eszközöknek, utasforgalmi létesítményeknek, jelző- és tájékoztató berendezéseknek – amennyiben jogszabály másként nem rendelkezik – fokozatosan, de legkésőbb 2010. január 1-jéig kellett volna a 8. szakaszban foglalt feltételeknek megfelelniük.

2011-ben, vizsgálat indult a tömegközlekedés helyzetének felmérésére, ezekhez kapcsolódóan átfogó vizsgálat keretében sor került az új közlekedési beruházások esetében az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító ún. egyetemes tervezés követelményei megvalósulásának vizsgálatára.⁵ Az AJB-2330/2011. számú ügy kapcsán, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa foglalkozott a gyalogátkelőhelyek vakok és gyengén látók számára történő akadálymentessé tételére irányuló folyamattal, (Jelentés az AJB-2330/2011. számú ügyben). A vizsgálat során, az ombudsman tájékoztatást kért a Főváros és öt megyei jogú város polgármesterétől, a gyalogátkelőhelyek vakok és gyengén látók számára történő akadálymentessé tétele terén tett intézkedéseikről, az átalakítási munkálatok kivitelezésének helyzetéről. A tájékoztatások egybehangzó álláspontot tükröztek. Az akadálymentesítés kivitelezéséhez jelentős forrásokra van szükség, azonban az akadálymentesítési feladatok elvégzésének biztosítására az önkormányzati forrásokból csak részben van lehetőség. A beruházások az önkormányzat saját forrásain túl pályázat útján elnyerhető forrásokat igényelnek, de a sikeres pályázatok mellett számítani kell az elutasított pályázatokra is. A polgármesterek válaszaiból egyértelműen kiderült, hogy a teljes körű akadálymentesítés rövid határidőn belül nem valósítható meg, és szükségessé hozza országos szintű és európai uniós források is.⁶

A 2011. évi jelentésből kiderült, hogy a jogi szabályozás ellenére, a fogyatékossgal élők egyenlő esélyű hozzáféréshez való joga a gyalogos és tömegközlekedésben sok esetben nem érvényesül. Az akadályok felszámolásához a jogszabályi előírásokon túl, szükség van technikai eszközökre, az építők szakértelmére, és a közterületet használók odafigyelésére is. Kétségtelen, hogy maguknak a fogyatékossgal élőknek is fontos feladatai lehetnek az ún. elemi rehabilitáció területén, például a vakok és gyengén látók esetében a fehér bottal vagy vakvezető kutyával történő közlekedés elsajátítása, de emellett mindenféleképpen szükség van a megfelelő műszaki megoldások rendelkezésre állására, és a közlekedési rendszerek hozzáférhetővé tétele során nagy hangsúlyt kell fektetni a komplex szemlélet érvényesítésére.

Hazánk Európai Unióhoz való csatlakozása óta az épületek akadálymentesítése törvény által előírt kötelezettséggé vált. Az akadálymentesítés célja, hogy – többek között – a fogyatékossgal élő személyek számára lehetővé tegyék a szabad mozgást, helyváltoztatást, tájékozódást, az adott épület használata során. Az 1998. évi XXVI. törvény előírta, hogy a közintézményeknek akadálymentesnek kell lenniük, azonban a folyamat nagyon lassan indult el. Az utóbbi években számos épület, illetve épületrész akadálymentesítésére sor került, azonban, a közintézményekre általánosan jellemző, hogy azok többsége továbbra sem akadálymentes. Jelenleg a központi közigazgatás szervek felelős-

⁴ A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, 8. §

⁵ Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa Jelentése az AJB-2330/2011. számú ügyben.

⁶ Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa Jelentése az AJB-2330/2011. számú ügyben.

ségi körébe tartozó épületek kevesebb, mint fele akadálymentes⁷, és ily módon megközelíthetetlen a mozgásukban akadályozott személyek számára. Tehát a közlekedési rendszerek akadálymentesítségéhez hasonlóan, elmondható, hogy az épületek hozzáférhetősége tekintetében a teljes körű akadálymentesítés rövid határidőn belül nem valósítható meg. A közintézmények, illetve közterületek tervezésénél, akadálymentesítésénél nagyon fontos a szakemberek bevonása a tervezési munkába, azonban kiemelten fontos az egyes fogyatékosügyi szervezetekkel történő kapcsolatfelvétel és együttműködés is, hiszen a fogyatékos embereket érintő döntések akkor lehetnek igazán sikeresek, ha azokat az érintett személyek bevonásával hozzák meg.

A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény Preambulumában az egyezmény részes államai aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy a különböző okmányok és kötelezettségvállalások ellenére a fogyatékossgal élő személyek továbbra is akadályokkal szembesülnek a társadalomban való egyenlő részvételük során, és amiatt, hogy emberi jogaik a világ valamennyi táján sérülnek. Az egyezmény aláírásával a részes államok kötelezettségként vállalták, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog megvalósulását a fogyatékossgal élő személyek számára. Az egyezményt aláíró államok megállapodtak abban, hogy a fogyatékossgal élő személyeknek az élet valamennyi területén történő teljes körű részvételének lehetővé tétele érdekében, megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedéseket tesznek, és fejlesztéseket valósítanak meg. Vállalták, hogy másokkal azonos alapon biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára a fizikai környezethez, a közlekedéshez, az információhoz és kommunikációhoz való hozzáférést, mind városi, mind vidéki területeken. Ennek érdekében a részes államok különböző kötelezettségek vállalásokban egyeztek meg.⁸

A 1998. évi XXVI. törvény is rögzíti, hogy a fogyatékkal élő személynek joga van a számára akadálymentes, érzékelhető és biztonságos épített környezetre és e jog különösen vonatkozik a közlekedéssel és az épített környezettel kapcsolatos tájékozási lehetőségekre.⁹

Az egyezmények, a törvények és kötelezettségvállalások ellenére, a fogyatékossgal élő személyeknek továbbra is akadályokkal kell szembenézniük, a társadalomban történő részvételük során. A fogyatékossgal élő emberek egyenlő esélyű hozzáféréshez való joga a közlekedési rendszerhez, az épületekhez, és információkhoz, sok esetben nem érvényesül. Az okok közé sorolható, hogy az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtéséhez szükséges technikai megoldások még az építési szakemberek körében is alig ismertek. Ezen megoldások egy részét nemzetközi szabványok leírják, de ezek nem rendelkeznek kötelező erővel, más esetekben pedig ilyen jellegű műszaki normák nem állnak rendelkezésre. További problémát okoz, hogy sok esetben hiányzik a forrás és a felelős.¹⁰ Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. szakasza alapján az önkormányzatoknak a helyi esélyegyenlőségi programjuk keretén belül, helyzetelemzést kell készíteniük a fogyatékkal élő személyek helyzetéről, illetve ez alapján meg kell határozniuk a feltárt problémák komplex kezelésé

⁷ <http://www.akadalymentesites-lift.hu/epuletek-akadalymentesitese-9tanacsadas.htm>

⁸ A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény

⁹ A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, 5. § (1)-(2)

¹⁰ Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának Jelentése az AJB-2330/2011. számú ügyben.

érdekében szükséges intézkedéseket.¹¹ Az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges átalakításokhoz, felújításokhoz jelentős anyagi forrásokra van szükség, amellyel az önkormányzatok, állításuk szerint, gyakran nem rendelkeznek. Általános tendencia, hogy az önkormányzatok csak kis lépésenként tudnak hozzájárulni az akadálymentes közlekedés megteremtéséhez.

A közlekedésben az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása számos szereplőt érint, mivel a 1998. évi XXVI. törvény. közlekedési rendszerekről, tömegközlekedési eszközökről, utasforgalmi létesítményekről, valamint jelző- és tájékoztató berendezésekről rendelkezik, és ezen területekhez különböző címzettek tartoznak. Az országgyűlési biztos jelentéséből kiderül, hogy a finanszírozás és a feladatellátás ad hoc jellege miatt kialakult jogi helyzet, nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével. A fogyatékossgal élők számára 2011-ben, négy évvel az ENSZ egyezmény kihirdetését követően, nem akadálymentes a közlekedés. Ez visszasságot okoz, a jogállamiság elvével és az abból fakadó jogbiztonság követelményével összefüggésben, és az esélyegyenlőség biztosítására vonatkozó kötelezettség szempontjából is aggályosnak tekinthető. A közlekedési rendszerekhez, az épületekhez és információkhoz való egyenlő hozzáférés hiánya a fogyatékkal élők személyének emberi méltóságához való alkotmányos jogának sérelmét eredményezi. Az állam az akadálymentesítéssel kapcsolatos feladatok határidejét, különösebb jogi indokolás nélkül, az anyagi források hiányára hivatkozva, törvénymódosításokkal megváltoztathatja. Ezáltal az állam megteremti annak a lehetőségét, hogy az akadálymentesítési beruházások kivitelezéséért felelős önkormányzati szervek csupán az anyagi forrásaik elégtelenségére való hivatkozással, jogkövetkezmény nélkül késsenek a közlekedési rendszerek egyenlő esélyű hozzáférhetővé tételével.¹² A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével ez nem összeegyeztethető, és egy demokratikus jogállamban nem megengedhető. Szükséges lenne a vonatkozó törvényi rendelkezések módosítására és kiegészítésére, az akadálymentesség és az egyenlő esélyű hozzáférés kialakítását előíró jogszabályi kötelezettségek következetes garancia- és szankciórendszerének megteremtése érdekében.

A fentiekből egyértelműen kiderül, hogy a jogrendszer keretet ad annak, hogy érdekek érvényesüljenek, azonban önmagában nem képes megoldani a problémákat. A jogi szabályozás mellett pozitív intézkedésekkel kell segíteni az esélyegyenlőség megvalósulását. Megfelelő jogalkalmazói rendszer működése nélkül a jog csak részleges megoldást jelenthet.

Jelenleg hazánkban a fogyatékossgal élő személyek közül kevés a foglalkoztatottak száma, pedig csak az igen súlyos fogyatékossgal élő személyek kis arányú csoportja az, amely egyáltalán nem munkaképes. A legtöbb munkalehetőséget azért nem tudják igénybe venni, mert nem biztosított a bejutásuk az épületekbe. Adott esetben a munkáltatók nem rendelkeznek a megfelelő információkkal, és nem végzik el a szükséges átalakításokat, annak ellenére, hogy azok gyakran pályázati támogatások révén is megvalósíthatóak lennének. Biztosítani kell a fogyatékossgal élők számára, hogy egyenlő esélyekkel indulhassanak a munkavállalás területén, mert – többek között – ez a terület, amelyen leginkább lehetőségük van bizonyítani, mind maguk, mind a társadalom számára, hogy a fogyatékossgokból fakadó hátrányok ellenére, egyenértékű tagjai a társadalomnak.

¹¹ Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. §

¹² Az állampolgári jogok országgyűlési biztósának Jelentése az AJB-2330/2011. számú ügyben.

A kiszolgáltatottabb helyzetük miatt hátrányosabb helyzetbe kerülő személyek tekintetében az állami beavatkozás nem fakultatív feladat. Magyarország Alaptörvényének XV. cikk (4) bekezdése alapján, Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Ennek alapján, az állam köteles hatékony lépéseket tenni az egyenlőtlen helyzet felszámolása érdekében. Az állam megválaszthatja, hogy milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét. Tekintettel arra, hogy az eszközök megválasztása során mérlegelni kell az állam teherbíró képességét, a fogyatékossgal élők személyek esélyegyenlőségének megteremtése elsősorban hosszú távú, fokozatos, de folyamatos és következetes feladat. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, a 2011. évi jelentése kapcsán, felkérte a nemzeti erőforrás minisztert az alkotmányos joggal összefüggő viszszaállás orvoslása és jövőbeni megelőzése érdekében, hogy szakmai felelősségi körében – a közigazgatási és igazságügyi miniszterrel együttműködésben, – a vonatkozó törvényi rendelkezések módosításának, kiegészítésének kezdeményezésével, teremtsen meg az akadálymentesség és az egyenlő esélyű hozzáférés kialakítását előíró jogszabályi kötelezettségek következetes garancia- és szankciórendszerét. Továbbá felkérte a közigazgatási és igazságügyi minisztert, hogy a helyi önkormányzatok irányító és felügyeleti szerveként, dolgozzon ki olyan ellenőrzési rendszert, amelynek keretében folyamatosan figyelemmel kísérheti, és segítheti a helyi önkormányzatok által, az akadálymentesség kialakítása érdekében végzett tevékenység céljainak mielőbbi megvalósulását.¹³

A fogyatékossgal élők esélyegyenlőségét célzó intézkedések megvalósítása során az tapasztalható, hogy az adott fejlesztés eredménye nem csak a sérült emberek számára, hanem a társadalom minden csoportja vonatkozásában hozzájárul az életminőség emeléséhez. Ezáltal válnak a fogyatékossgalpolitikai intézkedések általános életminőség javító intézkedésekké. Az állítást igazolják például az akadálymentesítésre irányuló kötelezettségek kivitelezése során tapasztaltak. A teljes és hatékony társadalmi részvétel és befogadás lenne a garancia a fogyatékossgal élők számára. Hasznos lenne a gyakorlatban bevált, pozitív külföldi példákat követni, és a jogszabályokban, egyezményekben megfogalmazott hangozó elveket a gyakorlatban is érvényesíteni. A társadalmi haladáshoz elengedhetetlen a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének garantálása. A cél valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és tényleges biztosítása a fogyatékossgal élők számára, és a velük született emberi méltóság tiszteletben tartása.

Irodalom

Andrássy Mária: Jövönk záloga? Új Ifjúsági Szemle. 2003/ősz; 32.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa Jelentése az AJB-2330/2011. számú ügyben

Bánfalvy Csaba: Fogyatékossgal és szociális hátrány. Új Pedagógiai Szemle. 2000; pp. 180-193.

Bánfalvy Csaba: Tünető fogyatékosok (A fogyatékossgal néhány politikai aspektusa). Fordulópont. 2006; 1: pp. 63-70.

Büki Gabriella, Csorba Katalin, Rigler Dorottya: Elblicelt Taigetosz. Fogyatékos emberek – láthatatlan állampolgárok. Új Ifjúsági Szemle. 2003/ősz; pp. 171-183.

Gradwohl Csilla – Kriszbacher Ildikó – Prémusz Viktória – Chronowski Nóra: Helyzetkép a magyarországi fogyatékossgal élőkrol, különös tekintettel az esélyegyenlőségi kérdésekre.

ÁPOLÁSÜGY 2011/25/1, pp. 16-20.

Halmi Gábor, Tóth Gábor Attila: Emberi Jogok. Osiris Kiadó 2003

¹³ Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa Jelentése az AJB-2330/2011. számú ügyben.

Kemény Péter: Fogyatékos emberek társadalmi esélyegyenlősége. Társadalmi esélyek egyenlősége. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest, 2010
Központi Statisztikai Hivatal, Fogyatékkal élők. Statisztikai Tükör. 2007; 17.
<http://www.akadalymentesites-lift.hu/epuletek-akadalymentesitese-9tanacsadas.htm>
(2011.04.05.)

Alkalmazott jogszabályok

A Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről 2007. évi XCII. törvény
A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény
Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény
Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
Magyarország Alaptörvénye

